

POST

Hoe oud is de post?

Hoeveel brieven worden er per dag verstuurd?

Hier lees je er alles over.

Handig voor je werkstuk of spreekbeurt!

1 Brieven en kaarten

2 De post vroeger

3 De post nu

4 Bijzondere post en meer...

5 Verder lezen en kijken

MUSEUM DEN HAAG
VOOR WWW.MUSCOM.NL
COMMUNICATIE.....

Brieven en kaarten

Het lijkt allemaal zo gewoon, je vriend of vriendin is jarig en jij stuurt een leuke kaart. Je pakt een pen, de kaart en een postzegel. Je schrijft naam, adres, afzender en het bericht erop, plakt de postzegel in de rechterbovenhoek en stopt de kaart in de brievenbus. TNT Post zorgt ervoor dat de kaart al de volgende dag bij je vriend of vriendin bezorgd wordt. De geschiedenis van de post begint natuurlijk pas op het moment dat mensen kunnen schrijven en dat er spullen zijn om de geschreven boodschappen te kunnen versturen. Voor ons is de post vanzelfsprekend, maar dat was in het verleden wel anders. Hoe het toen ging, kun je in dit hoofdstuk lezen.

■ *Schrijven*

Al lang voordat er een alfabet bestaat, communiceren mensen met elkaar door afbeeldingen of tekens te gebruiken. Afbeeldingen van mensen, dieren en voorwerpen op rotswanden van vele duizenden jaren oud zijn hier voorbeelden van.

Het oudst bekende schrift is het spijkerschrift. Dit is meer dan 5000 jaar geleden door een volk in Klein-Azië, de Soemeriërs, uitgevonden. Met een puntige pen van riet worden tekens in natte klei gedrukt. De lijntjes en driehoekige tekens lijken op de vorm van een spijker, vandaar de naam spijkerschrift.

Het schrift wordt een stuk eenvoudiger met het gebruik van het alfabet. Het alfabet bestaat uit 26 tekens die je nodig hebt om alle woorden te kunnen schrijven, ieder teken stelt een klank voor. Het alfabet is ongeveer 3600 jaar geleden ontstaan. Het alfabet vormt de basis voor het Nederlands en veel talen in West-Europa en Amerika.

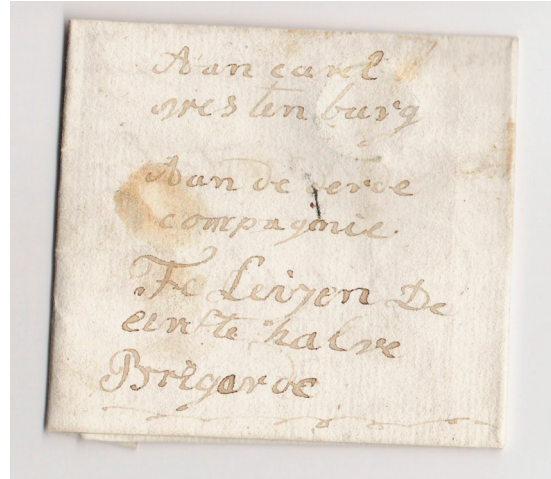
■ *Brieven*

De brief op je deurmat is te herkennen aan een envelop met daarop een adres, afzender en een postzegel. Oude brieven zien er heel anders uit. Een bekende brief is een 4000 jaar oude kleitablet uit Mesopotamië. Het blokje klei is met zand bestrooid en voorzien van een nieuw laagje klei als omhulsel. De 'brief met envelop' wordt gebakken. Daarna is deze klaar voor verzending. Door het omhulsel stuk te maken komt de brief weer te voorschijn en kun je de boodschap lezen. Klei is niet het enige materiaal dat gebruikt is voor brieven. Er bestaan ook oude brieven op bamboe of palmladeren. Brieven worden pas echt anders als perkament of papier gebruikt om op te schrijven. Ze kunnen dan beter gevouwen worden.

■ *Perkament en papier*

In de middeleeuwen wordt in een groot deel van Europa perkament gebruikt om op te schrijven.

Perkament is de huid van schapen of geiten, die op een speciale manier is schoongemaakt en bewerkt tot een dun, glad en stevig vel. Perkament is erg kostbaar. Oude regeringstukken zijn op perkament geschreven, omdat het erg lang bewaard kan blijven. Vanaf de zestiende eeuw wordt in ons land papier gebruikt voor brieven. De brief ziet er dan nog steeds anders uit dan de brieven die jij krijgt. De brief heeft geen envelop. Als de brief klaar is, wordt hij in elkaar gevouwen en met een druppel vloeibare was en een lakstempel dichtgemaakt. De brieven zijn een stuk kleiner dan de brieven die je nu verstuurt. Het adres op de brief is in die tijd veel korter. Op een brief uit 1837 bijvoorbeeld staat alleen maar: aan de Heer Weimar, kunsthandelaar, Den Haag of Aan C. Legal te Batavia.

Een liefdesbrief (1797)

3 vraagjes aan:

Naam: Koos Havelaar

Beroep: conservator posthistorie

Hobby's: industrieel erfgoed, onderzoek, musea en andere cultureel erfgoed bezoeken

1. *Wat is een conservator posthistorie?*

Een conservator posthistorie is verantwoordelijk voor de post- collectie van het Museum voor Communicatie.

2. *Hoeveel brieven heeft u in de collectie van het Museum voor Communicatie?*

Ongeveer 60.000.

3. *Waarom houdt u zo van post?*

Omdat post iets heel persoonlijks is. Vaak vertelt het iets uit de tijd waarin het is geschreven.

De post vroeger

2

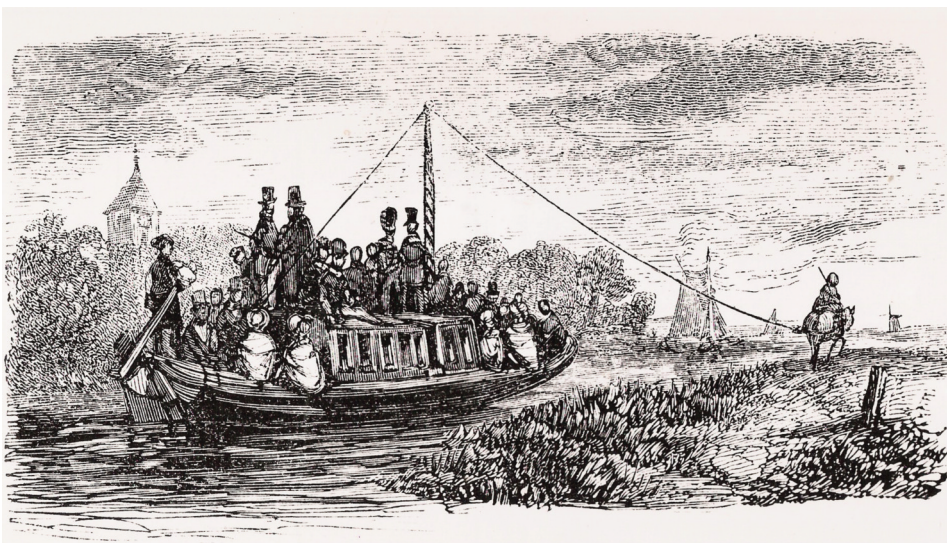
■ *Lopende boden*

Behalve dat de brieven er anders uit zien, is ook het versturen en bezorgen van de post heel anders geregeld. Ten eerste zijn er nog niet zo veel brieven, omdat maar weinig mensen kunnen lezen en schrijven.

De brieven die er zijn worden op onregelmatige tijden meegenomen door reizende kooplieden of rondtrekkende muzikanten. Later nemen belangrijke mensen eigen boden in dienst om de post te bezorgen. Door de groei van de steden en de opkomst van de handel komt er meer post. Er komen boden die vastgestelde routes lopen, bijvoorbeeld van Amsterdam naar Haarlem. Het beroep van een bode is zwaar en niet ongevaarlijk. Een bode loopt zomer en winter in weer en wind over slechte wegen. Er is altijd een kans om beroofd te worden, omdat de brieven die de bode moet bezorgen vaak vol staan met belangrijke informatie. Ook zit er vaak geld in de brief. Het krijgen van een brief is kostbaar. De ontvanger moet twee tot vijf stuiver per brief betalen.

■ *Te paard en in het water*

In 1648 wordt de Vrede van Munster getekend. Hiermee komt een einde aan de tachtigjarige oorlog tussen Nederland en Spanje. Na de oorlog bloeit de handel op en er komt meer post. Op verschillende trajecten worden de lopende boden vervangen door boden te paard. Een moeilijk woord voor deze boden is postiljon. Ook worden brieven meegegeven aan trekschuiten. Trekschuiten zijn lange tijd de

Trekschuit

belangrijkste middelen van openbaar vervoer. Een tocht met de trekschuit is veel comfortabeler dan een ritje met een wagen over hobbelige en slecht begaanbare wegen. In sommige delen van Nederland zie je nog steeds speciaal voor de trekschuit gegraven trekvaarten. Behalve mensen worden met de trekschuit ook goederen en brieven vervoerd. De brieven die met een trekschuit vervoerd zijn, kun je herkennen aan aantekeningen op de brief. Op de brief staat vermeld met welke schuit en op welk tijdstip de brief vervoerd is. Naast de trekschuit worden brieven ook met postwagens meegegeven.

■ *De postmeester*

Het bezorgen van de post op een traject met veel brieven, kan een flink inkomen opleveren voor de bode. Een bode neemt bodelopers in dienst en wordt zelf postmeester. Met de komst van de eerste postmeesters rond 1650, wordt het postvervoer bedrijfsmatig georganiseerd. Postmeester zijn is een belangrijke baan. Zo belangrijk, dat het beroep vaak in de familie blijft en overgaat van vader op zoon. Het meest interessant voor de postmeesters zijn de postdiensten tussen de grote steden. De post wordt hier regelmatig bezorgd. Op het platteland wordt bijna geen post bezorgd, omdat dit niet voldoende geld oplevert. Het gaat de postmeesters niet om de post zo goed mogelijk te bezorgen, maar om zoveel mogelijk geld te verdienen. Postroutes naar het buitenland zijn voor de postmeesters een belangrijke bron van inkomsten.

Postmeester Lambert Twent (1695)

■ *Regels en wetten*

In 1747 begint een periode met regels en wetten. Stadhouders Willem IV krijgt officieel alle rechten om post te mogen vervoeren. Dat doet hij natuurlijk niet zelf, de postmeesters blijven namelijk gewoon de post verzorgen.

Er verandert pas echt iets als in 1752 de Statenpost ontstaat. Dan gaan de bestuurders, de Staten, van het Gewest Holland en West Friesland de post beter organiseren. Op het platteland worden verzamelplaatsen gemaakt voor de afgifte van brieven. De postiljons krijgen een uniform, zodat ze beter herkenbaar zijn. Het dragen van een uniform geeft de postiljon een belangrijk uiterlijk zodat mensen hem kunnen vertrouwen. In deze periode neemt de macht van de postmeesters langzaam af.

In 1799 worden de posten nationaal verklaard, de Nederlandse Staat krijgt als enige het recht om post te vervoeren. De postverbindingen worden verbeterd en het aantal ritten uitgebreid.

In 1806 wordt Lodewijk Napoleon Koning van Nederland. Na zijn vertrek blijft de Franse invloed in Nederland merkbaar. In 1810 wordt de nieuwe postwet ingevoerd die hetzelfde is als in Frankrijk. Overal gaan dezelfde regels en tarieven gelden. In 1850 komt er de 'Eerste Postwet van het Koninkrijk der Nederlanden'. In deze wet staat de dienstverlening van de post voorop. In de postwet staat bijvoorbeeld dat er meer postkantoren moeten komen met meer personeel. Dat brievenbussen geplaatst moeten worden, maar ook dat de tarieven voor het verzenden van de post omlaag moeten. Een ander belangrijk punt uit de postwet is het invoeren van de postzegel. Eerst is het zo dat je bij ontvangst van een brief aan de bode moet betalen. Door de postzegel is dit veranderd, de afzender kan nu betalen voor het verzenden van de brief. In 1852 worden de eerste postzegels uitgegeven. Op deze postzegels is een afbeelding van koning Willem III te zien. De eerste postzegels hebben een waarde van 5, 10 of 15 cent. Het aantal postzegels dat je moest plakken, hing af van de afstand waarover de brief moest worden vervoerd. Boven de vijftien gram moest je ook extra betalen voor het gewicht. Vanaf 1870 wordt het gebruik van de postzegel verplicht.

De eerste Nederlandse postzegel (1852)

■ *Over het spoor en over de weg*

Vanaf 1839 rijden er treinen in Nederland. Al snel worden postzakken vol brieven met de trein vervoerd. Later komen er zelfs aparte posttreinwagens. Deze wagens zijn zo ingericht, dat tijdens het rijden van de trein gewerkt kan worden aan het sorteren van de post. De posttreinen zitten gewoon voor of achter de wagens met reizigers. Op verzoek van bedrijven in Nederland rijdt er vanaf 1905 's nachts één trein om de post al de volgende dag op de plaats van bestemming te kunnen krijgen. In 1930 komt er een netwerk van nachtposttreinen. Het laden en lossen van de posttreinwagens neemt veel tijd in beslag. Vanaf 1956 rijden er ook aparte

posttreinen, zodat er geen vertraging voor de passagiers van de treinen meer is. De auto wordt eerst alleen gebruikt voor het vervoer van de post in de gebieden die geen aansluiting hebben op het netwerk van posttreinen. Later worden auto's gebruikt in de steden. Langzaam zie je de postauto meer en meer rijden.

■ *De eerste machines*

In het begin van de twintigste eeuw komt er steeds meer post en het vervoer van de post gaat steeds sneller. Steeds meer mensen zijn nodig voor het verwerken van de post. Er worden daarom machines bedacht die kunnen helpen bij het stempelen en sorteren van de post. De sorteermachine uit die periode is de Transorma. Deze is tussen 1928 en 1930 gemaakt. Transorma betekent: Transporteren en Sorteren, Marchand en Andriessen. In het Museum voor Communicatie staat een echte Transorma die het nog doet.

■ *Vier cijfers en twee letters*

Bij het automatisch verwerken van de post is de postcode heel belangrijk. Wat is nu de postcode precies en waarom is de postcode zo belangrijk?

De postcode zorgt dat de post in Nederland in handige groepen kan worden gesorteerd. Voor de postcode is heel Nederland verdeeld in gebieden ofwel regio's met een nummer van 10 tot 99. Dit zijn de eerste twee cijfers van de postcode. In alle plaatsen in zo'n regio begint de postcode met deze twee cijfers. De regio's zijn weer onderverdeeld in wijken. Die worden aangegeven door de laatste twee cijfers. De letters geven de straat of een deel van de straat aan.

Als voorbeeld de postcode van het Museum voor Communicatie:

2518 AD

25 = de regio Den Haag

18 = de wijk in Den Haag

AD = een stukje van de Zeestraat

Niet ieder huis of besteladres heeft een eigen postcode. Maximaal vijftwintig huizen hebben dezelfde postcode. Behalve de postcode op je brief, zijn de straatnaam en het huisnummer nodig om de brief op het juiste adres af te geven.

Tweelingbrievenbus (1968)

3 vraagjes aan:

Naam: Koos Havelaar

Beroep: conservator posthistorie

Hobby's: industrieel erfgoed, onderzoek, musea en andere cultureel erfgoed bezoeken

1. Welke brief in de collectie vindt u het allermooist/gekst/grappigst?

Dat zijn er een paar: de oudste uit 1570 – vanwege de ouderdom

Een brief van een soldaat die met napoleon naar Rusland is getrokken – een fantastisch persoonlijk verhaal tegen een historische achtergrond. (ca. 1810)

De eerste luchtpostbrief naar Indië. (1924)

2. Wat heeft u nog meer in de collectie behalve brieven?

Brievenbussen

Modellen van postrijtuigen

Sorteermachine

Stempelmachines

Uniformen

Schilderijen

Meubilair

Postauto's

3. Wat zou u graag willen hebben (wat u niet heeft)?

Tja.. een uniform uit de 18de eeuw

'Roodrunner', fietskar voor postbodes (2001)

De post nu

3

Iedere dag versturen we in Nederland meer dan zeventien miljoen brieven, kaarten en andere poststukken naar elkaar. Iedere dag wordt deze enorme hoeveelheid verwerkt en met uitzondering van zondagen en feestdagen, wordt de post ook iedere dag bezorgd. Hoe dit vroeger ging heb je al gelezen, maar hoe werkt het nu?

■ *Als bijna iedereen slaapt*

De negentienduizend brievenbussen in Nederland worden iedere avond na 17.00 uur leeggemaakt. 's Avonds laat en bijna de hele nacht door wordt de post uit alle brievenbussen gesorteerd. De volgende ochtend kan de post al weer door de postbode bezorgd worden. Al deze poststukken kunnen we verdelen in briefpost en pakketpost.

Wat is nu het verschil tussen deze soorten post?

Briefpost dat is de post die door de brievenbus kan.

Pakketpost bestaat uit alle poststukken die niet door de brievenbus kunnen.

In hoofdstuk 4 bij de pakjes kun je hierover meer lezen.

■ *Briefpost*

Eerst kijken we naar de weg van de briefpost. Bij het posten van je brief maak je al een begin met het sorteren van de post. Bij de brievenbus maak je de keuze tussen overige postcodes en de postcodes in de buurt van het gebied waar je de brief post. In Den Haag is dat bijvoorbeeld het vakje met de nummers 2200-2899. Alle post uit de Haagse brievenbussen gaat in zakken naar het sorteercentrum in Leidschenveen. De post uit het vak 2200-2899 blijft in het sorteercentrum en wordt hier verder verwerkt. De post uit het vak overige postcodes gaat naar één van de andere vijf grote sorteercentra die er in Nederland zijn. De sorteercentra staan in Amsterdam, Den Bosch, Den Haag, Nieuwegein, Rotterdam en Zwolle.

■ *In het sorteercentrum*

De post komt in postzakken met een vrachtwagen op het sorteercentrum aan. De zakken met post worden leeggemaakt boven de Sosma. Sosma is een afkorting

Affiche PTT

Sorteercentrum TNT

van Schift Opzet en Stempel Machine. In de Sosma worden te dikke, te zware of te grote brieven uit de brievenstroom verwijderd. Deze brieven worden met de hand gestempeld. De kleine brieven worden door de Sosma allemaal met de postzegel naar dezelfde kant gezet en automatisch gestempeld. De Sosma stempelt razendsnel zeven brieven per seconde, dat zijn er meer dan 25.000 per uur.

Als de post is gestempeld, is het klaar om door de sorteermachines te worden verwerkt. Er zijn drie soorten sorteermachines: de sorteermachine Klein, Groot en Overig. De sorteermachine Klein is voor kleine briefpost (brieven kleiner dan 22.5 bij 15.5 centimeter). Deze machines kunnen de adressen op de brieven automatisch lezen. Ze kunnen wel 30.000 brieven per uur verwerken. De machine heeft één ingang en 224 uitgangen. Als de post in de sorteermachine is geweest, ligt de post die naar een bepaalde stad moet al bij elkaar. Vervolgens wordt de gesorteerde post in rode bakken voor de kleine briefpost gedaan. Op de bak komt een kaartje met daarop de volgende bestemming van de post, bijvoorbeeld een ander sorteercentrum. De sorteermachine Groot is voor de grotere briefpost (brieven groter dan 22.5 bij 15.5 centimeter). Ook deze machines kunnen de adressen op de brieven automatisch lezen. Ze verwerken 17.000 brieven per uur en hebben 440 uitgangen. De gesorteerde post komt in blauwe bakken terecht. Op de bakken komt ook weer een kaartje met de volgende bestemming van de post.

In de sorteermachines Klein en Groot komt de post langs een camera, die een opname van de brief maakt. Met de postcode en eventueel straatnaam en plaats wordt de bestemming van de brief bepaald. De bestemming wordt bepaald door de 'eerste adreslezer'. Als dat niet lukt is er nog een 'tweede adreslezer'. De 'derde adreslezer' is gekoppeld aan een adres zoekstelsel in de computer. Die vergelijkt het geschreven adres en de adressen in de computer. Als de machine het adres dan

nog niet heeft herkend, gaat de opname van de brief door naar de afdeling videocodering. Op de afdeling videocodering staan een heleboel computers. De brieven die de sorteermachine niet heeft kunnen ontcijferen, komen op de beeldschermen van deze computers te staan. De medewerkers van de afdeling ontcijferen de postcodes en typen deze in. De brief kan dan naar de juiste uitgang van de sorteermachine worden gestuurd. Wanneer de bestemming van de brief is herkend of ingetypt, krijgt de brief een streepjescode, dat is een code die ook op artikelen die je in de winkel koopt staat. Met behulp van de streepjescode komt de post bij de juiste uitgang van de sorteermachine terecht.

De sorteermachine Overig is voor post met een bijzondere vorm. Eén machine verwerkt tussen de tien- en vijftienduizend poststukken per uur. Deze machines kunnen de adressen van de post niet automatisch lezen. Deze post gaat altijd naar de afdeling videocodering die de postcode intypt.

Wanneer de post naar een volgend sorteercentrum gaat wordt het daar weer preciezer gesorteerd. Veel post is bestemd voor het gebied waar het sorteercentrum staat. Die post wordt in het sorteercentrum of in de wijk op 'bestelloop' en huisnummer gesorteerd. De bestelloop is de buurt waar een postcode zijn bestelronde doet.

Al wordt een groot deel van de weg van je brief met behulp van veel machines afgelegd, het bezorgen van de post blijft mensenwerk. Van brievenbus tot brievenbus in Nederland is een weg die in minder dan 24 uur door je brief wordt afgelegd, als er maar het goede adres met de postcode op staat.

3 vraagjes aan:

Naam: Koos Havelaar

Beroep: conservator posthistorie

Hobby's: industrieel erfgoed, onderzoek, musea en andere cultureel erfgoed bezoeken

1. *Vindt u het jammer dat er e-mail is?*

Nee, want dat is weer een verrijking van de communicatie ook al wordt de email heel anders geschreven dan een brief.

2. *Wat vindt u het allermooiste postmoment uit de geschiedenis?*

Dat zou ik niet weten... post is van alle tijden en om daar het allermooiste moment bij te bedenken vind ik ondoenlijk.

3. *Waarom bent u dit beroep gaan doen?*

Ik heb altijd graag in een museum willen werken met historische voorwerpen en daar tentoonstellingen mee willen maken.

Bijzondere post en meer...

Behalve de gewone brieven zijn er verschillende andere dingen die je met de post kunt versturen, bijvoorbeeld pakjes of kleding. Maar ook exprespost of een telegram.

■ *De pakjes*

Alle poststukken die te groot zijn voor de brievenbus lever je af bij het postkantoor. Van daaruit gaan deze poststukken naar één van de vier speciale sorteercentra voor pakjes. Hier komen alle pakjes bij elkaar. Ieder pakje krijgt hier net als een brief een code. Deze code maakt het mogelijk om pakjes automatisch te sorteren. De pakjes gaan met een lopende band naar een afvoerband. Onderaan de afvoerband zorgen mensen ervoor dat de pakjes in containers gestapeld worden. De containers gaan met een vrachtwagen naar de bestemmingsgebieden. Hier komen de pakjes samen met de gewone post. Kleine pakjes neemt de postbode zelf mee. De andere pakjes worden per auto door andere bezorgers afgeleverd.

■ *Aantekenen*

Het aangetekend versturen is handig als je iets heel belangrijks of kostbaars wilt versturen. Deze post krijgt een aparte behandeling. Allereerst moet je het poststuk op het postkantoor afgeven. Het poststuk krijgt een nummer en een streepjescode, zelf krijg je een bonnetje met daarop dezelfde code. Dit is het bewijs dat je het poststuk hebt afgegeven. Via internet kan je door het nummer volgen waar het poststuk is.

De aangetekende brieven gaan in aparte zakken naar het speciale sorteercentrum in Arnhem. De aangetekende brieven worden apart van de andere post gehouden. De postbode mag de aangetekende stukken niet in de brievenbus stoppen. Deze stukken moeten aan de geadresseerde of een volwassen huisgenoot afgegeven worden. De ontvanger moet een handtekening zetten. Dit is voor de post het bewijs dat het poststuk is afgegeven.

■ *Koeriersdiensten*

Voor het snel bezorgen van de post zijn er speciale koeriersbedrijven zoals DHL, Fedex, TNT, UPS en kleine koeriersbedrijven. Een koeriersdienst is een extra snelle besteldienst. Je brief of pakje wordt nog dezelfde dag bezorgd.

■ *Telegrammen*

Een telegram is een kort bericht met alleen belangrijke woorden. Je gebruikt het om op een speciale manier iets te zeggen. Bijvoorbeeld een gelukstelegram om je vriend of vriendin te feliciteren. Een telegram schrijf je niet zelf. Per telefoon of via de computer geef je de boodschap door. In een speciaal mapje wordt jouw telegram door het bedrijf Telegram Service afgegeven op het goede adres. Voor een telegram moet je per woord betalen.

■ *Het TNT Postkantoor*

In het postkantoor kun je terecht voor alle zaken die te maken hebben met de post. Je kunt er brieven posten, postzegels kopen en pakjes afgeven. In het postkantoor kun je verder kaarten, enveloppen, strippenkaarten, visvergunningen en Staatsloten kopen. Kleinere plaatsen hebben vaak alleen een postagentschap.

In het postkantoor vind je ook de postbussen. Een postbus is zoiets als je eigen brievenbus in het postkantoor. Alle postbussen hebben een eigen nummer. Als eigenaar van een postbus, heb je een sleutel om de brievenbus open te maken. Ook in de postbus wordt iedere dag de post bezorgd, dit gebeurt 's ochtends vroeg. Daarom hebben veel bedrijven een postbus. Een ander voordeel van een postbus is dat niet iedereen je adres weet en je zelf kunt bepalen wanneer je de post ophaalt.

2 laatste vraagjes aan:

Naam: Koos Havelaar

Beroep: conservator posthistorie

Hobby's: industrieel erfgoed, onderzoek, musea en andere cultureel erfgoed bezoeken

1. Wat is uw lievelings communicatiemiddel?

De brief

2. Hoe kun je uw beroep worden?

Na een studie kunstgeschiedenis aan de Universiteit met een bijvak museumkunde.

Inktpot en ganzenveer

Verder lezen en kijken

■ Om te lezen

Lucky Luke en de Ponyexpress, X. Fauche en J. Leturgie, Dargaud, Benelux (1988)
Suske en Wiske, De kleine postruiter, W. Vandersteen, Standaard Antwerpen (1990)
De postcode, Freddie van Hees, Junior info nr.28 (1992)

■ Om te kijken

Museum voor Communicatie
Zeestraat 82
2518 AD Den Haag
www.muscom.nl

Musée de la Poste
34 Boulevard de Vaugirard
75015 Parijs, Frankrijk
www.museedelaposte.fr

Museum für Kommunikation
Schaumainkai 53
60596 Frankfurt/Main, Duitsland
www.mfk-frankfurt.de

andere musea over communicatie in Duitsland
www.museumsstiftung.de

■ Leuke filmpjes

TNT post
De weg van de brief
<http://www.youtube.com/watch?v=OVaBsDyEsGY>

TNT Post
<http://www.youtube.com/watch?v=acNQLICTgQA>

Nieuwjaarsdrukte op het postkantoor 1930
<http://www.youtube.com/watch?v=sdAcle5cNzs>

Standaard brievendus (1870)

Annie MG Schmidt en VOF De Kunst- De rode brievenbus wou niet meer

<http://www.youtube.com/watch?v=PyVZ5rnvoKQ&feature=related>

Brievenbus aan de tram (1922)

<http://www.youtube.com/watch?v=4JPodI3qD94&feature=related>